

หลักคำสอนทางศาสนาพุทธ-คริสต์เพื่อส่งเสริมศาสตร์ของพระราชา

The Teachings of Buddhism and Christianity to Promote the King's Philosophy

¹เจริญชัย พรไพเราะเพชร

¹Charoenchai Pornpraipetch

¹คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

¹Corresponding Author's Email: Cha670111@gmail.com

Received: November 20, 2025; **Revised:** December 10, 2025; **Accepted:** December 12, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอหลักคำสอนในศาสนาพุทธ-คริสต์ที่เป็นแนวคิดช่วยส่งเสริมศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่ยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัว และการใช้ความรู้ควบคู่คุณธรรมในการดำเนินชีวิต การศึกษาครั้งนี้อาศัยการวิเคราะห์เนื้อหาทางพุทธธรรมจากพระไตรปิฎกและคัมภีร์ไบเบิล ตลอดจนเอกสารวิชาการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเปรียบเทียบและค้นหาจุดร่วมระหว่างหลักคำสอนในศาสนาพุทธ-คริสต์กับแนวคิดศาสตร์ของพระราชาในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ดังกล่าว ผลการศึกษา พบว่า หลักคำสอนสำคัญในศาสนาพุทธ-คริสต์ 7 หลักคำสอน เพื่อส่งเสริมศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ได้แก่ หลักคำสอนในศาสนาพุทธ 3 หลักธรรม คือ 1) มรรคมีองค์ 8 (ทางพันทุกข์) อันเป็นทางที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์ 2) หัวใจเศรษฐกิจ (ทฤษฎีธรรมิกัตถะ 4) เป็นข้อปฏิบัติที่ทำให้เกิดผลความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และ 3) อิทธิบาท 4 คือ คุณธรรมนำไปสู่ความสำเร็จ และคำสอนทางศาสนาคริสต์ 4 คำสอนหลัก เพื่อส่งเสริมศาสตร์ของพระราชา คือ 1) คำสอนอย่าล้าขโมยและอย่ามั่งได้ทรัพย์สินของผู้อื่น 2) คำสอนการเข้าโบสถ์เป็นประจำทุกวันอาทิตย์ 3) คำสอนการถูกตบแค้นขวาของท่าน จงหันแก้มซ้ายให้เขาด้วย และ 4) คำสอนการเก็บเงิน 10 เปอร์เซ็นต์ของเงินรายได้ทุกเดือน เพื่อบริจาคเป็นกองกลางให้โบสถ์คริสต์นำไปช่วยเหลือสังคม โดยหลักธรรมคำสอนทั้ง 7 ประการเหล่านี้ ที่มีความสำคัญและสอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนในมิติของจิตวิทยา เศรษฐกิจ และสังคมไทย

คำสำคัญ: มรรคมีองค์ 8; ทฤษฎีธรรมิกัตถะ 4; อิทธิบาท 4; ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง; พระพุทธศาสนา; คริสต์ศาสนา

Abstract

The objectives of this article are to present the teachings of Buddhism and Christianity to promote the King's Philosophy (The Philosophy of Sufficiency Economy (PSE)), a development approach based on the principles of moderation, reasonableness, self-immunity, and the application of knowledge alongside morality in life. This study draws on an analysis of Buddhist content from the Tipitaka and Christianity teachings important scriptures, as well as academic documents on the Sufficiency Economy, to compare and explore common ground between teachings of Buddhism and Christianity and the Sufficiency Economy Philosophy, The King's philosophy. The study results found that there are seven essential doctrines of Buddhism and Christianity to promote the King's Philosophy are: there are three important teachings in Buddhism: 1) the Noble Eightfold Path (the path leading to the cessation of suffering), which is the path leading to the cessation of suffering; 2) the heart of a millionaire (Ditthadhammikattha 4), which are practices that lead to economic stability; and 3) the four Iddhipadas, which are virtues leading to success, and there are four core Christianity teachings to promote the King's Philosophy: 1) the teaching not to steal or covet the property of others; 2) the teaching to attend church regularly every Sunday; 3) the teaching that if you are slapped on your right cheek, turn your left cheek also; and 4) the teaching to save 10 percent of your income every month to donate to a common fund for Christian churches to help society. These seven principles of Buddhism and Christianity are important and consistent with the Sufficiency Economy, the King's Philosophy. They can be applied to promote the effective practice of Sufficiency Economy at the individual, family, and community levels, which is consistent with the goals of sustainable development in the dimensions of the psychology, economy, and Thai society.

Keywords: The Noble Eightfold Path; Ditthadhammikattha 4; Iddhipadas 4; Philosophy of Sufficiency Economy (PSE); Buddhism; Christianity

บทนำ

ในโลกปัจจุบันนี้มีการเชื่อมโยงกันในลักษณะสังคมโลก ทำให้ประชาชนทั่วโลกมีความหลากหลายในด้านต่าง ๆ เช่น การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ การศึกษา และสังคมที่มีหลากหลายมิติ ในสังคมไทยยุคโลกาภิวัตน์ประสบกับปัญหาความไม่สมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจอย่างกว้างขวาง ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการขาดหลักยึดทางคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตและการพัฒนาคนทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ การบริโภคนิยม การแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม และการใช้ทรัพยากรอย่างไม่ยั่งยืน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 จึงได้ทรงมีพระราชดำริเรื่องศาสตร์พระราชาในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงให้กับปวงชนชาวไทยมานับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เพื่อเป็นแนวทางในการ

ดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผล พอประมาณ และมีภูมิคุ้มกันรวมทั้งมีคุณธรรมเป็นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาประเทศไทยสู่การพัฒนา ที่สมดุลและยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีทรัพยากรบุคคลเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ที่มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้ขอพระราชทานพระราชวโรกาสเข้าเฝ้าและทูลเกล้าฯ ถวาย เหรียญรางวัล UN Development Programme (UNDP) Human Development Lifetime Achievement Award เพื่อยกย่องเฉลิมพระเกียรติพระอัจฉริยภาพด้านการพัฒนามนุษย์ ถือว่าเป็นประโยชน์ต่อทุกประเทศทั่วโลกที่ต้องการ พัฒนาประเทศและสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ซึ่งในการน้อมนำหลักศาสตร์พระราชานี้ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงสู่การปฏิบัติใช้ได้จริงในระดับสากลนั้น จึงจำเป็นต้อง มีการจัดการองค์ความรู้และการรวบรวมบทเรียนที่ ประสบความสำเร็จ เพื่อจัดทำเป็นชุดความรู้ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นตัวแบบการ พัฒนาที่ยั่งยืนที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศต่าง ๆ และมวลมนุษยชาติในระยะยาวอย่างยั่งยืน (ปรเมธี วิมลศิริ, 2559)

แนวคิดศาสตร์พระราชานี้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่ทุกคนสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ ให้เหมาะสมได้กับทุกกลุ่มชนชั้น ทุกระดับ ทุกสาขาอาชีพ และทุกภาคของเศรษฐกิจที่สามารถนำไป ประยุกต์หรือปรับใช้เป็นหลักยึดเหนี่ยวในการดำเนินชีวิตและเป็นแนวปฏิบัติตนในกิจกรรมโดยยึดหลักความ พอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัว และใช้สติปัญญาพิจารณาอย่างรอบคอบ ใช้ความรู้ควบคู่คุณธรรม เชื่อมโยงกับหลักคำสอนทางศาสนาในการดำรงชีวิตและธุรกิจได้อย่างเหมาะสม ซึ่งตั้งอยู่บนฐานของความรู้ ความรัก และสามัคคี ใช้สติปัญญาพิจารณาอย่างรอบคอบ ไม่หลงมัวเมาในสิ่งไม่ดี มีเหตุผล รู้จักแยกแยะความดีความชั่ว มีความเมตตา ช่วยเหลือสังคม ร่วมกันพัฒนาบ้านเมือง และรวมพลังกันด้วยความสามัคคี ลดความขัดแย้ง มีความ ประณีประนอม รู้จักรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม โดยให้ยึดหลักการพัฒนาคอนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งทั้งหมดนี้เองจะ นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ทำให้ประชาชนสามารถนำแนวคิดศาสตร์พระราชานี้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใน การดำเนินชีวิต โดยนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเชื่อมโยงกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างความเข้มแข็ง และความยั่งยืนในชีวิตและสังคมได้อย่างมีความสุข (พระมหาวิเชียร วชิรธมโม และคณะ, 2562)

แรงจูงใจที่อยากจะศึกษาคำสอนในศาสนาพุทธ-คริสต์เพื่อการส่งเสริมศาสตร์ของพระราชานี้ เพราะเป็นหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระราชานี้ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถ บพิตร รัชกาลที่ 9 ที่ได้นำมาประยุกต์ใช้กับศาสนิกชนและสอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสนา โดยเฉพาะบุคคล ครอบครัวยุคใหม่ และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนในมิติของจิตวิทยา เศรษฐกิจ และสังคมไทย ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางคำสอนในศาสนาเพื่อการส่งเสริมศาสตร์ของพระราชานี้ (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ให้แก่ประชาชน ชนทุกหมู่เหล่า ทุกระดับ ทุกสาขาวิชา จะได้ทราบถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม และการนำคำสอน ของศาสนาและศาสตร์ของพระราชมารวมมาใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนากิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับ เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม การน้อมนำศาสตร์ของพระราชานี้ (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ไปใช้ให้เกิดผลอย่างแท้จริง จำเป็นต้องมีพื้นฐานทางจิตใจด้วยการมีจริยธรรมและคุณธรรม การไม่ทำบาปทั้งปวง การยังกุศลให้ถึงพร้อม การชำระ จิตของตนให้ขาวรอบ โดยจริยธรรมเป็นการไม่ทำบาปและการสร้างกุศลเป็นสิ่งดีงาม และคุณธรรมเป็นการชำระจิตให้ ผ่องแผ้วบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นรากวัฒนธรรมของสังคมไทยและคริสตชน จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องยังไม่พบ ประเด็นการศึกษาหลักคำสอนทางศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์เพื่อส่งเสริมศาสตร์ของพระราชานี้แต่ประการใด เมื่อ

พิจารณาจากหลักคำสอนศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ พบว่า ทั้งสองศาสนาเน้นหลักคำสอนเรื่องความดี ละเว้นความชั่ว การพัฒนาคุณภาพชีวิต จิตใจและพัฒนาสังคมให้มีความสามัคคีปรองดองและอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขให้พุทธศาสนิกชนเข้าถึงแท้คำสอนของพระพุทธเจ้าและคริสตชนมีความศรัทธาต่อพระเยซูเจ้า ดังนั้น เพื่อให้เข้าใจหลักคำสอนศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์กับศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ให้มากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้ศึกษาสนใจศึกษาเพื่อวิเคราะห์หลักคำสอนทางศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ โดยเปรียบเทียบและค้นหาจุดร่วมระหว่างหลักคำสอนในศาสนาพุทธและคริสต์กับแนวคิดศาสตร์ของพระราชาในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากการวิเคราะห์หลักคำสอนดังกล่าว พบว่า หลักคำสอนในศาสนาพุทธสำคัญมี 3 หลักธรรม คือ 1) มรรคมีองค์ 8 (ทางพ้นทุกข์) อันเป็นทางที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์ 2) หัวใจเศรษฐกิจ (ทฤษฎีสามัคคีธรรม) 4) เป็นข้อปฏิบัติที่ทำให้เกิดผลความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และ 3) อิทธิบาท 4 คือ คุณธรรมนำไปสู่ความสำเร็จ และคำสอนในศาสนาคริสต์เพื่อส่งเสริมศาสตร์ของพระราชา 4 คำสอน คือ 1) คำสอนอย่าลืกละเลยและอย่ามั่งคั่งได้ทรัพย์สินของผู้อื่น 2) คำสอนการเข้าโบสถ์เป็นประจำทุกวันอาทิตย์ 3) คำสอนการอุทิศตนแก่คนยากจน จงหันกลับช่วยเหลือเขาด้วย และ 4) คำสอนการเก็บเงิน 10 เปอร์เซ็นต์ของเงินรายได้ทุกเดือน เพื่อบริจาคเป็นกองกลางให้โบสถ์คริสต์นำไปช่วยเหลือสังคม ดังนั้นหลักคำสอนทั้ง 7 หลักคำสอนนี้จึงสอดคล้องกับศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) สามารถนำหลักการมาปรับใช้ในการเสริมสร้างการดำเนินชีวิตด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในระดับบุคคล ระดับชุมชน และประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติของจิตวิทยา เศรษฐกิจ และสังคมไทย

แนวคิดศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง)

ศาสตร์ของพระราชาในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาแนวคิดหลักการดำรงชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ได้พระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทยมาตั้งแต่วันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2517 ดังความตอนหนึ่งในพระบรมราโชวาทที่พระราชทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ใจความว่า “...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป...” (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560)

คำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy)” เป็นแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ที่พระราชทานมานานกว่า 51 ปี เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทย เป็นแนวทางการพัฒนาที่ตั้งบนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรม เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่สำคัญจะต้องมี “สติ ปัญญา และความเพียร” ซึ่งจะนำไปสู่ “ความสุข” ในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560)

ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยคุณสมบัติที่เป็นแก่นแท้ของ 3 ห่วง คือ 1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ไม่ขาดแคลน ไม่ใช้จ่ายเกินตัว ไม่คุ่มค่า ไม่ประมาท และไม่หลงไปกับกระแสวัตถุนิยม เช่น การผลิต การบริโภค และการดำเนินชีวิตที่อยู่ในระดับ

พอดี 2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะได้รับหรือผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ และ 3) การมีภูมิคุ้มกันในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต พร้อมปรับตัวรับมือกับปัญหาหรือความเปลี่ยนแปลงอย่างใช้สติและปัญญา โดยมีเงื่อนไขของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง 2 ประการ ได้แก่ 1) เงื่อนไขความรู้ คือ มีความรอบรู้เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ อย่างรอบด้าน มีความรอบคอบที่จะนำความรู้เชื่อมโยงกันระหว่างด้านต่าง ๆ เพื่อประกอบการวางแผนตัดสินใจและมีความระมัดระวัง รู้เท่าทันเหตุการณ์และภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และ 2) เงื่อนไขคุณธรรม คือ ต้องมีความตระหนักในคุณธรรมในด้านจิตใจ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร โดยใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560)

สรุปความหมายของศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ให้ยึดหลักการจำและสามารถนำไปถ่ายทอด ได้ง่าย คือ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ปัจจัยสำคัญที่เป็นแก่นแท้ของ 3 ห่วง คือ 1) ความพอประมาณ ไม่สุดโต่งจนเกินไป 2) ความมีเหตุผล คิดวิเคราะห์ทุกอย่างก่อนลงมือปฏิบัติ และ 3) การมีภูมิคุ้มกันในตัว เพื่อไม่ให้กระแสโลกาภิวัตน์เข้ามามีผลกระทบในการดำรงชีวิตของทุกคนมากเกินไป โดยการใช้ความรู้ควบคู่คุณธรรมในการดำเนินชีวิต 2 เงื่อนไข คือ 1) การใช้ความรู้อย่างมีเหตุมีผล ความคิดอย่างรอบคอบและระมัดระวัง และ 2) คุณธรรม ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญมากในการดำเนินชีวิต ได้แก่ ซื่อสัตย์ สุจริต ความอดทน ความเพียร มีสติและปัญญา

การดำเนินชีวิตตามแนวศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง)

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ทรงเข้าใจถึงสภาพสังคมไทย ดังนั้น เมื่อได้พระราชทานแนวพระราชดำริ หรือพระบรมราโชวาทในด้านต่างๆ จะทรงคำนึงถึงวิถีชีวิตสภาพสังคมของประชาชนด้วย เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด ที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งในทางปฏิบัติได้ แนวพระราชดำริในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ได้แก่ 1) ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการใช้ชีวิต 2) ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต 3) ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในการค้าแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง 4) ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ด้วยการขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้มีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ และ 5) ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่ว ประพฤติตนตามหลักศาสนา (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2560)

การน้อมนำศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) สู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยได้น้อมนำศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) มาเป็นหลักแนวทางสำหรับการพัฒนาประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) โดยน้อมนำพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 มาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศไทย

มหाराช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ที่ได้พระราชทานแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนชาวไทย โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาตนเองให้ดำเนินชีวิตในวิถีชีวิตประจำวันได้อย่างมั่นคงอยู่บนพื้นฐานมาจากความพอดี ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และการใช้ความรู้ควบคู่คุณธรรมเป็นกรอบในการดำเนินชีวิต จนกระทั่งแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้อัญเชิญหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการจัดทำแผนพัฒนาฯ โดยมุ่งพัฒนาสู่สังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ จนกระทั่งถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ยังคงใช้แนวคิดต่อเนื่องมาจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9-10 ที่ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและสร้างความสะดวก โดยทิศทางการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 คือ การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในมิติต่าง ๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศมีความสมดุลและยั่งยืน และการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ซึ่งใช้ระยะเวลา 5 ปีแรกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ในการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ซึ่งเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) ยึดหลักสำคัญแนวคิดศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ในการตั้งเป้าหมายบนหลักการความพอดี ความพอประมาณ และการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประเทศ รวมถึงการสร้างเสริมคุณธรรม และการพัฒนาองค์ความรู้เป็นพื้นฐานของการพัฒนาประเทศ (ปรเมธี วิมลศิริ, 2559) อย่างไรก็ตาม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้ถูกน้อมนำมาเป็นปรัชญานำทางการพัฒนาไว้ในแผนพัฒนาฯ มาอย่างต่อเนื่อง จวบจนถึงปัจจุบันก็คือ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนตามหลักแนวทางการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติให้เกิดผลในระยะยาวได้อย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

สรุปได้ว่า ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการน้อมนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดทำไว้ในแผนพัฒนาฯ ตั้งแต่ฉบับที่ 8-13 มาอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้เป็นหลักแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมของประเทศที่อยู่บนพื้นฐานมาจากความพอดี ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และการใช้ความรู้ควบคู่คุณธรรมในการดำเนินชีวิตให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

หลักคำสอนทางพุทธศาสนากับศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง)

1. มรรคมีองค์ 8 (ทางพ้นทุกข์) พระพุทธเจ้าทรงกำหนดหลักทางสายกลางนี้ไว้ชัดเจน คือ อริยมรรคมีองค์ 8 เมื่อย่นย่อแล้ว เรียกว่า ไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา โดยทางสายกลางหรือมรรคมีองค์ 8 อันเป็นทางที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์ ประกอบด้วย 1) สัมมาทิฐิ คือ ความเห็นชอบ (Right View) 2) สัมมาสังกัปปะ คือ ความดำริชอบ (Right Thought) 3) สัมมาวาจา คือ การเจรจาชอบ วาจาชอบ (Right Speech) 4) สัมมากัมมัฏตะ คือ การงานชอบ การกระทำชอบ (Right Action) 5) สัมมาอาชีวะ คือ การเลี้ยงชีวิตชอบ (Right Livelihood) 6) สัมมาวายามะ คือ ความพยายามชอบ (Right Effort) 7) สัมมาสติ คือ ความระลึกชอบ (Right Mindfulness) และ 8) สัมมาสมาธิ คือ ความตั้งใจชอบ จิตมั่นชอบ (Right Concentration) โดยรวมแล้วเรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา แปลว่า ทางสายกลาง ได้แก่ การปฏิบัติที่ไม่ตึงนักไม่หย่อนนัก และการปฏิบัติที่ไม่ตั้งไปทางใดทางหนึ่ง (ธเนศ เกษศิลป์, 2561; พระมหาวิเชียร วชิรธม

โม และคณะ, 2562) สอดคล้องกับศาสตร์ของพระราชาในด้านความมีสติปัญญา และการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เพื่อสร้างความสมดุลและความดีงามในการดำเนินชีวิตประจำวัน

2. หัวใจเศรษฐกิจ (ทฤษฎีธัมมิกัตถะ 4) หรือเรียกว่า อุ อา กะ สะ เป็นข้อปฏิบัติที่ทำให้เกิดผลความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ได้แก่ (อานนตรี ประสมสุข, 2561) 1) อุภูฐานสัมปทา (อุ) ถึงพร้อมด้วยความใหม่ ปฏิบัติหน้าที่การทำงาน ประกอบอาชีพสุจริต ใช้ปัญญาสอดส่อง ตรวจสอบตรา หาอุบายวิธี สามารถจัดดำเนินการ 2) อารักขสัมปทา (อา) ถึงพร้อมด้วยการรักษา ค้ำครอง รักษาโภคทรัพย์ ไม่ให้เป็น อันตรายหรือเสื่อมเสีย 3) กัลยาณมิตตตา (กะ) คบคนดีเป็นมิตร เลือกละแฉงา กำหนดบุคคล ถิ่นที่อยู่อาศัย มี ศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา และ 4) สมชีวิตา (สะ) มีความเป็นอยู่อย่างเหมาะสมกำหนดรายได้และรายจ่าย เลี้ยงชีวิตแต่พอดี มิให้ฝืดเคือง ให้รายได้เหนือรายจ่าย มีประหยัดและเก็บ สอดคล้องกับศาสตร์ของพระราชาในด้านความพอประมาณ มีเหตุผลใช้ปัญญาไตร่ตรอง คุณธรรม (การมีสังคมที่ดี) และมีภูมิคุ้มกัน

3. อิทธิบาท 4 คุณธรรมนำไปสู่ความสำเร็จ 4 ประการ คือ 1) ฉันทะ ความพอใจ คือความต้องการที่ใฝ่ใจรัก และกระทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ ประารถนาให้ได้ผลดียิ่งขึ้น มีความเต็มใจทำ มีใจรักที่จะทำ ใฝ่รักมุ่งมั่นอยู่เสมอ 2) วิริยะ ความเพียร คือความขยัน หมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน ไม่ท้อถอย ขยันทำสิ่งนั้น ๆ ด้วยความเต็มใจ 3) จิตตะ ความคิดมุ่งไป คือตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ ทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกฝั อุทิศตัวอุทิศใจในสิ่งที่ทำ ตั้งใจทำมีใจจดจ่อ ทำด้วยความฝักใฝ่ ใส่ใจ จดจ่อเป็นสมาธิ และ 4) วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือทดลอง คือหมั่นใช้ ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบตราหา เหตุผล ตรวจสอบ วางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เข้าใจ มีความรู้ ความสามารถในการสิ่งที่ทำ (อานนตรี ประสมสุข, 2561) สอดคล้องกับศาสตร์ของพระราชาในด้านความพอประมาณ มี เหตุผล และสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีความรู้ (รอบรู้และรอบคอบ) ใช้เหตุผล มีคุณธรรมและสติปัญญา

สรุปหลักคำสอนทางพุทธศาสนากับศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ที่ชาวพุทธสามารถนำไป เป็นหลักประพฤติปฏิบัติตาม 3 หลักคำสอน คือ 1) มรรคมีองค์ 8 (ทางพ้นทุกข์) ได้แก่ 1.1) สัมมาทิฐิ 1.2) สัมมา สังกัปปะ 1.3) สัมมาวาจา 1.4) สัมมากัมมันตะ 1.5) สัมมาอาชีวะ 1.6) สัมมาวายามะ 1.7) สัมมาสติ และ 1.8) สัมมาสมาธิ 2) หัวใจเศรษฐกิจ (ทฤษฎีธัมมิกัตถะ 4) ได้แก่ 2.1) อุภูฐานสัมปทา 2.2) อารักขสัมปทา 2.3) กัลยาณมิตต ตา และ 2.4) สมชีวิตา และ 3) อิทธิบาท 4 ได้แก่ 3.1) ฉันทะ 3.2) วิริยะ 3.3) จิตตะ และ 3.4) วิมังสา ซึ่งหลักคำสอน พุทธศาสนาทั้ง 3 หลักคำสอนดังกล่าวที่ช่วยให้ชาวพุทธมีความพอเพียง การพึ่งตนเอง การเสียสละหรือการสงเคราะห์ และความเพียรในการดำเนินชีวิตเพื่อเสริมสร้างสังคมให้มีความสุขร่มเย็น

คำสอนของศาสนาคริสต์กับศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง)

หลักคำสอนของพระเยซูในคัมภีร์เก่าและคัมภีร์ใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคำสอนในระดับศีลธรรมและการปฏิบัติ ตนในชีวิตประจำวัน ดังนี้ (คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม แผนกพระคัมภีร์, 2568)

1. คำสอนอย่าลักขโมยและอย่ามั่งได้ทรัพย์สินของผู้อื่น (อพยพ 20:15; มธ 19:18; เฉลยธรรมบัญญัติ 5:19; อพยพ 20:17) เป็นพระบัญญัติประการที่ 7 เป็นคำสอนเกี่ยวกับการห้ามไม่ให้เอาหรือยึดทรัพย์สินของผู้อื่น เช่น ขโมย กินดอกเบี้ยเกินควร ฉ้อโกง นายจ้างที่ไม่จ่ายค่าจ้างอันชอบธรรม เป็นต้น และการเก็บรักษาทรัพย์สินของผู้อื่น

เช่น ลูกหนี้ไม่ยอมชำระหนี้ ผู้ที่รับซื้อของโจร การไม่คืนของที่เก็บได้หรือของที่มีคนฝากไว้ การจงใจทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น ร่วมมือกันฉ้อโกงผู้อื่น หรือทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น เป็นต้น (บาทหลวงวุฒิเลิศ แห่ล้อม, 2560) คำสอนของศาสนาคริสต์ในข้อนี้ มุ่งเน้นเรื่องความยุติธรรม การไม่เบียดเบียน และการไม่ล่วงละเมิดสิทธิของส่วนรวม ซึ่งมีความสอดคล้องกับศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ในประเด็นเกี่ยวกับความพอประมาณ การรู้จักความพอดี และดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง คือ การดำเนินชีวิตด้วยความพึงพอใจในสิ่งที่ตนเองมี ความไม่โลภอยากได้สิ่งของหรือทรัพย์สินของคนอื่น และความไม่เบียดเบียนผู้อื่น และการไม่ละเมิดสิทธิในทรัพย์สินของผู้อื่นจนทำให้ผู้อื่นได้รับเดือดร้อนและเกิดความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สิน

2. คำสอนการเข้าโบสถ์เป็นประจำทุกวันอาทิตย์ (อพยพ 20:17; มธ 10:32-33; ลูกา 12:15) เป็นเรื่องการนมัสการคือการรับใช้ พระเจ้า การระลึกถึงชีวิตและคำสอนของพระเยซู และการแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ต่อพระศาสนจักรและพระคริสตเจ้า โดย คริสตชนต้องไปเข้าร่วมพิธีบูชาขอบพระคุณในวันอาทิตย์ด้วยเหตุผลสำคัญ 4 ประการ (แผนกคริสตศาสนธรรม สังฆมณฑลจันทบุรี, 2555) คือ 1) วันอาทิตย์ถือว่าเป็นวันศักดิ์สิทธิ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับประวัติแห่งความรอดและการเสด็จกลับคืนพระชนมชีพของพระเยซูเจ้า 2) คริสตชนถือวันอาทิตย์เป็นวันที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระเยซูเจ้าที่ตรัสไว้ “จงทำดังนี้เพื่อระลึกถึงเราเถิด” คริสตชนจึงมารวมชุมนุมกัน เพื่อร่วมเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันกับพระคริสตเจ้าได้ร่วมกันประกอบพิธีบูชามิสซาด้วยภาควจนพิธีกรรมและภาคศีลศีลมหาสนิท (Eucharist) เป็นศีลแห่งการขอบพระคุณในทุกวันอาทิตย์ (ศิริพจน์ สุกุลทอง, 2546) 3) คริสตชนถือว่าวันอาทิตย์เป็นวันที่นัดพบกัน เพราะเป็นการง่ายเมื่อต้องการร่วมกิจกรรม ไม่ต้องเสียเวลาไปในวันอื่น เพราะคริสตชนจะมาร่วมถวายบูชามิสซาในวันอาทิตย์ และ 4) คริสตชนถือว่าวันอาทิตย์เป็นวันหยุดพักผ่อนจากการงานทั้งหมด เพื่อจะได้ใช้เวลากับพระเจ้าและครอบครัว ซึ่งคำสอนของศาสนาคริสต์ในข้อนี้ มีความสอดคล้องกับศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ในประเด็นเกี่ยวกับการมีความรู้ คือ การมีทัศนคติที่ดี เชื่อในกรรม เชื่อในเหตุและผล เข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการรู้จักความรักและความสามัคคีของคริสตชนในการเข้าร่วมกิจกรรมในโบสถ์ ดังนั้นการนำความรู้และความรอบคอบมาใช้ จึงต้องอาศัยความระมัดระวัง ให้อำนาจแทนเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย (ชาญชัย เต็มอรุณรุ่ง, 2554)

3. คำสอนการถูกตบแก้มขวาของท่าน จงหันแก้มซ้ายให้เขาด้วย (อพยพ 20:8-11; มธ 5:39-42; ฮีบรู 10:15) เป็นคำสอนของพระเยซูเจ้าในคัมภีร์ไบเบิลที่ระบุไว้ว่า “อย่าได้ตอบคนชั่ว ผู้ใดตบแก้มขวาของท่าน จงหันแก้มซ้ายให้เขาด้วย” (ปถุณ ลมรส, 2555) จากความเจ็บปวด รวดร้าว และทุกข์ระทม ไม่ว่าผู้อื่นจะดูหมิ่นสบประมาทเรา มากน้อยเพียงใด เราจะต้องไม่โกรธเคืองหรือแค้นเคืองด้วยการจำยอมรับจากการดูหมิ่นสบประมาทโดยปราศจากความขุ่นเคืองใด ๆ ทั้งสิ้น โดยคำสอนนี้มุ่งเน้นให้คริสตชนรู้จักการให้อภัยและลดความขัดแย้งในสังคม พึงชนะคนโกรธด้วยความไม่โกรธ พึงชนะคนไม่ดีด้วยความดี เมื่อมีใครทำไม่ดี ไม่ว่ากับตัวเราหรือกับสังคมรวม จงใช้ความดีตอบสนองความไม่ดีของเขา (แผนกคริสตศาสนธรรม สังฆมณฑลจันทบุรี, 2562) ซึ่งมีสอดคล้องกับศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ในเรื่องความมีเหตุผล คือ บุคคลในแต่ละคนต้องการดำเนินชีวิตรวมกันเป็นสังคม การไม่ตอบโต้ด้วยความรุนแรง การให้อภัย และเอาชนะความชั่วด้วยความดี เพื่อการพัฒนาตัวเองนำไปสู่การสร้างสังคมที่สงบสุข และสันติจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) อีกประการหนึ่งในเรื่องการมีภูมิคุ้มกันที่ดี การรู้จักสามัคคี คือ เตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบที่คาด

ว่าจะเกิดขึ้นจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และสร้างภูมิคุ้มกันในตัวให้สามารถพร้อมรับมือกับปัญหาการเปลี่ยนแปลง และการจัดการความเสี่ยงต่าง ๆ ได้ (ชาญชัย เต็มอรุณรุ่ง, 2554)

4. คำสอนการเก็บเงิน 10 เปอร์เซนต์ ของเงินรายได้ทุกเดือน เพื่อบริจาคเป็นกองกลางให้โบสถ์คริสต์นำไปช่วยเหลือสังคม (มธ 5:39; มาลาคีย์ 3:10; ปฐมกาล 14:20; เลวี 27:30) เป็นคำสอนที่คริสตชนต้องมีหน้าที่บริจาคตริพย์ เพื่อกิจกรรมต่าง ๆ ของพระศาสนจักรตามกำลังความสามารถของตน พระเยซูทรงสอนเรื่องการแบ่งปัน และช่วยเหลือสังคม การให้มีความรักต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม (ปฤณ ลมรส, 2555) ซึ่งคำสอนนี้แสดงถึงความรักความเมตตาต่อผู้อื่น และรู้จักแบ่งปันซึ่งกันและกัน และการตอบสนองต่อความเชื่อทางศาสนาเพื่อช่วยเหลือสังคมในภาพกว้างตามคำสอนของคริสต์ศาสนา ซึ่งมีสอดคล้องกับศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ในเรื่องการมีคุณธรรม คือ การช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น การพึ่งพาอาศัยกัน การแสดงเมตตาจิตต่อกัน และความเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นหรือผู้ด้อยโอกาส โดยไม่ควรหวังผลตอบแทน (ชาญชัย เต็มอรุณรุ่ง, 2554) ด้วยพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคม เพราะมนุษย์ทุกคนมีความเสมอภาคและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันทุกคน และอีกทั้งยังสอดคล้องกับศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) อีกประการหนึ่งในเรื่องการประหยัด รู้จักอดออม และการพึ่งพาตนเองก่อนเป็นลำดับแรกถือเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีด้วยระบบบัญชีครัวเรือนในระดับบุคคลและครอบครัวก่อน แล้วจึงนำเงินส่วนที่เหลือไปใช้และช่วยเหลือผู้อื่น รวมทั้งรู้จักชุมชน สาธารณสมบัติ และทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้อย่างสมดุล

สรุปหลักคำสอนของศาสนาคริสต์กับศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ที่คริสตชนสามารถนำไปเป็นหลักประพฤติปฏิบัติด้วยการทำความดี ละเว้นความชั่วตาม 4 หลักคำสอน คือ 1) อย่าลักขโมยและอย่ามกได้ทรัพย์สินของผู้อื่น 2) การเข้าโบสถ์เป็นประจำทุกวันอาทิตย์ 3) การถูกตบแก้มขวาของท่าน จงหันแก้มซ้ายให้เขาด้วย และ 4) คำสอนการเก็บเงิน 10 เปอร์เซนต์ ของเงินรายได้ทุกเดือน เพื่อบริจาคเป็นกองกลางให้โบสถ์คริสต์นำไปช่วยเหลือสังคม ซึ่งหลักคำสอนศาสนาคริสต์ทั้ง 4 หลักคำสอนดังกล่าวที่ช่วยเหลือหลอมให้คริสตชนสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขภายใต้ความศรัทธาในพระเจ้าคือการมีจิตเมตตา และมีความรักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตัวเอง

การประยุกต์ใช้คำสอนศาสนาพุทธ-คริสต์เพื่อส่งเสริมศาสตร์ของพระราชา

ในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสคำสอนที่เป็นแนวทางการส่งเสริมศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ดังนี้

1. มรรคมีองค์ 8 (ทางพ้นทุกข์) สอดคล้องกับศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) เป็นทางสายกลางเป็นทางที่ควรนำไปใช้ควบคู่กับวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ชีวิตมีความสุข คือ 1) สัมมาทิฐิ เป็นการปฏิบัติตนให้เหมาะสมตามความเป็นจริงในการดำเนินชีวิต 2) สัมมาสังกัปปะ เป็นการคิดพิจารณาแต่ในทางดีงาม 3) สัมมาวาจา เป็นการพูดจาไพเราะหรือเจรจาขอสัมมาวาจาการพูดจาต้องสุภาพพูดแต่สิ่งที่สร้างสรรค์ดีงามไม่พูดเพื่อจ้องร้ายส่อร้ายพูดสิ่งที่จริงพูดด้วยวาจาอ่อนหวานพูดด้วยความเมตตา 4) สัมมาภังคะ เป็นความประพฤติดีงามอยู่ในทำนองคลองธรรม สัมมาภังคะทำงานถูกต้อง งานที่ทำเป็นไปตามระเบียบแบบแผนไม่

ก่อนกรรมชั่ว 5) สัมมาอาชีวะ เป็นการเลี้ยงชีพชอบเป็นการทำมาหากินด้วยอาชีพสุจริตสัมมาอาชีวะไม่คิดโกงไม่คิดโกงผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสัตว์ เว้นมีฉาชีพ คือ การเลี้ยงชีพสุจริตมีสติเน้นความสุขแบบพอเพียงในการดำเนินชีวิต 6) สัมมาวายามะ เป็นความอดทน ความพยายามมีความอดทนต่อการปฏิบัติงาน 7) สัมมาสติ เป็นการมีสติอยู่ตลอดเวลาไม่ทำจิตใจให้เลือนลอยดำรงอยู่ด้วยความรู้ตัวอยู่เป็นปกติ คือ การมีสติชอบ และ 8) สัมมาสมาธิ เป็นการฝึกจิตใจให้ตั้งมั่นสัมมาสมาธิ สงบสงัดจากกิเลสนิวรณ์อยู่เป็นปกติตั้งจิตให้แน่วแน่ อยู่ในอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่งไม่ฟุ้งซ่าน เพื่อมุ่งมั่นกระทำความดีการตั้งจิตให้ถูกต้องมีจิตใจจดจ่อกับจิตที่อ่านตนทำ ไม่คิดเรื่องอื่น สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ที่การดำรงชีวิตโดยใช้สมาธิขั้นต้นขณิกสมาธิ (อานนตรี ประสมสุข, 2561)

2. หัวใจเศรษฐกิจ (ทฤษฎี 4 มิติ) 4 สอดคล้องกับศาสตร์ของพระราช (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ในประเด็นเรื่องความพอประมาณ การเลี้ยงชีพแต่พอดี ไม่ฟุ้งเฟ้อ เหลือเก็บไว้ ตรงกับสมชีวิตา มีเหตุผลใช้ปัญญาไตร่ตรองตรงกับ อุดมฐานสัมปทา การมีภูมิคุ้มกันในตัว ปกป้องคุ้มครองรักษาทรัพย์ตรงกับอารักขสัมปทา เงื่อนไขความรู้คนดีเป็นมิตร หากความรู้ทันต่อเหตุการณ์ตรงกับอารักขสัมปทา ด้านคุณธรรม อดทนละอ่อนบายนุชใช้สติปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงสัมพันธ์กับทฤษฎี 4 มิติ เริ่มจากพัฒนาคน เพื่อให้บุคคลอยู่ได้อย่างดี การประกอบอาชีพสุจริต พัฒนาเศรษฐกิจได้ (อานนตรี ประสมสุข, 2561)

3. อิทธิบาท 4 สอดคล้องกับศาสตร์ของพระราช (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ที่มุ่งเน้นยึดมั่นทางสายกลาง มีความตั้งใจปฏิบัติ ทุกสิ่งพอประมาณตามอัตภาพของตนคิดด้วยเหตุผลรอบคอบ ซึ่งสัมพันธ์กับจิตะ วิมังสา คำนึงถึง ภูมิคุ้มกัน เพราะมีการไตร่ตรองใคร่ครวญ อีกทั้งหาความรู้เพิ่มเติมและยึดมั่นในคุณธรรม มุ่งมั่นปฏิบัติ ยึดมั่นทางสายกลางมีความพอเพียง ความรอบรู้ มีความตั้งใจ ปฏิบัติเหมาะสมตามอัตภาพช่วยให้ชีวิตพบความสุข (อานนตรี ประสมสุข, 2561)

สำหรับคำสอนในศาสนาคริสต์ที่เขียนในพระคัมภีร์ไบเบิลได้กล่าวถึงการปฏิบัติตามบัญญัติและคำสอนต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำความดี ละเว้นความชั่ว ความเมตตา ความซื่อสัตย์ สุจริต การเสียสละหรือการสงเคราะห์ สามัคคีปรองดอง และความพอเพียงอันจะเป็นแนวทางการส่งเสริมศาสตร์ของพระราช (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ดังนี้

1. คำสอนอย่าลักขโมยและอย่าฆ่าสัตว์ (อพยพ 20:15; มธ 19:18; เฉลยธรรมบัญญัติ 5:19; อพยพ 20:17) สอดคล้องกับศาสตร์ของพระราช (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ในเรื่องความพอประมาณ รู้จักพอดี พอใจในสิ่งที่ตนเองมี ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และไม่ละเมิดสิทธิในทรัพย์สินของผู้อื่น ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความรู้คู่คุณธรรมประจำใจในแต่ละบุคคล เมื่อพิจารณาใช้เหตุผลคิดอย่างรอบคอบ ถือว่าเป็นการกระทำความผิดทางกฎหมายและศีลธรรมที่ส่งผลกระทบต่อทั้งผู้กระทำผิด ผู้ถูกกระทำ และสังคมในด้านความปลอดภัยและภาพลักษณ์ของประเทศ

2. คำสอนการเข้าโบสถ์เป็นประจำทุกวันอาทิตย์ (อพยพ 20:17; มธ 10:32-33; ลูกา 12:15) สอดคล้องกับศาสตร์ของพระราช (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ในเรื่องความพอประมาณในเรื่องการใช้เวลาว่าง ช่วยรักษาความสมดุลระหว่างเรื่องงาน เรื่องส่วนตัว และกิจกรรมทางจิตใจ โดยเป็นการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอทุกวันอาทิตย์เป็นการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ทำให้มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจจากการมีเวลาไปปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำ

ทุกวันอาทิตย์ที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจ เป็นการฝึกตนให้มีศีลธรรม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการมีความรู้เกี่ยวกับศนคติที่ดีต่อความเชื่อในพระเจ้า เชื่อในบาปกรรม ทำให้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและมีความรู้ทำทันเหตุการณ์ต่าง ๆ และปลูกฝังความรัก ความสามัคคี และความเมตตาต่อผู้อื่นในการเข้าร่วมประกอบกิจกรรมทางศาสนา

3. คำสอนการถูกตบแก้มขวาของท่าน จงหันแก้มซ้ายให้เขาด้วย (อพยพ 20:8-11; มธ 5:39-42; ฮีบรู 10:15) สอดคล้องกับศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ในเรื่องความพอประมาณเกี่ยวกับอารมณ์และการตอบโต้ด้วยความไม่โกรธ รู้จักการใช้เหตุผลในการตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างรอบคอบมากกว่าการทำร้ายร่างกายผู้อื่น การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในเรื่องการควบคุมอารมณ์ในระดับพอดีที่ไม่ตอบโต้กลับ การมีคุณธรรมในเรื่องการรู้จักการให้อภัย มีความเมตตาที่ไม่ทำร้ายผู้อื่น มีความสามัคคีต่อกัน ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกับผู้อื่น เพื่อลดความขัดแย้งในสังคม

4. คำสอนการเก็บเงิน 10 เปอร์เซนต์ ของเงินรายได้ทุกเดือน เพื่อบริจาคเป็นกองกลางให้โบสถ์คริสต์นำไปช่วยเหลือสังคม (มธ 5:39; มาลาคีย์ 3:10; ปฐมกาล 14:20; เลวี 27:30) สอดคล้องกับศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ในเรื่องความพอประมาณเกี่ยวกับการประหยัด รู้จักออม และการพึ่งพาตนเองเพื่อช่วยเหลือสังคมและความรับผิดชอบต่อผู้อื่น ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความมีเหตุผล เป็นการตัดสินใจอย่างรอบคอบเกี่ยวกับการแบ่งรายได้เป็นสัดส่วน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์สังคม รวมทั้งความมีคุณธรรมที่แสดงให้เห็นถึงการรู้จักแบ่งปันซึ่งกันและกัน การตอบแทนต่อความเชื่อทางศาสนา เพื่อช่วยเหลือสังคมในภาพกว้างตามคำสอนของคริสต์ศาสนา ความรัก และความเมตตาต่อผู้อื่น และการมีคุณธรรมในการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นหรือผู้ด้อยโอกาส (ปณฺณ ลมรส, 2555) การพึ่งพาอาศัยกัน การแสดงเมตตาจิตต่อกัน และความเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นหรือผู้ด้อยโอกาส โดยไม่ควรหวังผลตอบแทน (ชาญชัย เต็มอรุณรุ่ง, 2554) และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีด้วยระบบบัญชีครัวเรือนในระดับบุคคลและครอบครัวก่อน แล้วจึงนำเงินส่วนที่เหลือไปใช้และช่วยเหลือผู้อื่น รวมทั้งรู้จักชุมชนสาธารณสมบัติ และทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้อย่างสมดุล

ดังนั้น การนำหลักคำสอนในศาสนาพุทธ-คริสต์ศาสนามาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ให้สอดคล้องกับปัจเจกบุคคล ครอบครัว และชุมชน เป็นแนวทางการพัฒนาที่ยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัว และการใช้ความรู้ควบคู่คุณธรรมในการดำเนินชีวิต ดังนี้

1. หลักคำสอนในศาสนาพุทธมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ประกอบด้วย 3 คำสอน ได้แก่ 1.1) มรรคมีองค์ 8 (ทางพ้นทุกข์) มีจุดหมายอยู่ที่ความดับทุกข์หรือภาวะหลุดพ้นเป็นอิสระไร้ปัญหา มรรค คือ ระบบความคิดและการกระทำหรือการดำเนินชีวิตที่พอดีให้ได้ผลสำเร็จตามเป้าหมาย คือ ความดับทุกข์ มรรคมีองค์ 8 จึงเป็นทางสายกลาง เป็นทางแห่งปัญญา โดยการใช้มรรคมีองค์ 8 มาช่วยในการพัฒนาตนเอง กล่าวคือ ด้านศีล ปฏิบัติโดยประพฤตินิยามดีไม่ผิดศีล ไม่กล่าววาจาเท็จหรือส่อเสียด และทำอาชีพสุจริต ด้านสมาธิปฏิบัติโดยพยายามดำรงสติ ตั้งใจลดอกุศลที่เกิดในจิต และพิจารณาภายในกาย ด้านปัญญาแยกแยะความถูกผิดและเข้าใจทิศทางที่ถูกต้อง โดยใช้ศีลและสมาธิเป็นแรงขับให้เกิดปัญญา ทั้งหมดนี้เป็นการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา เปรียบเสมือนการลากเกวียนไปอย่างพร้อมเพรียงกัน จึงสามารถเข้าใจสภาวะของสิ่ง

ทั้งหลายตามความเป็นจริง การปฏิบัติตนตามแนวทางเรื่องมรรคมงคล 8 จึงนับว่าสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากทุกองค์ประกอบของการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องมีความสมดุลพึ่งพาซึ่งกันและกัน (ชัชฎาภรณ์ อยู่เย็นเป็นสุข, 2562) 1.2) หัวใจเศรษฐกิจ (ทฤษฎีสามมิติ 4) หมายถึง ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน หลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขั้นต้น จะนำไปสู่ความสำเร็จด้วยธรรม 4 ประการ คือ (1) อุฏฐานสัมปทา คือ ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การงาน ประกอบอาชีพอันสุจริต ไม่เกียจคร้าน รู้จักใช้ปัญญาสอดส่องตรวจตราหาวิธีในการจัดการ กิจการให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี (2) อารักขสัมปทา คือ รู้จักรักษาทรัพย์ที่หามาได้จากการทำงาน ไม่ให้สิ้นเปลืองหมดไปในสิ่งที่ไม่เกิดประโยชน์ และรักษางานหรือผลงานที่ทำด้วยความขยันหมั่นเพียรนั้นไม่ให้เสื่อมเสียและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ (3) กัลยาณมิตตตา คือ ต้องรู้จักเลือกคบคน คบเฉพาะคนที่เป็นคนดี เป็นบัณฑิต สามารถแนะนำชักจูงเราไปในทางที่ดี ไม่คบคนชั่วคนพาลที่จะนำพาเราไปสู่ความเสื่อม และ (4) สมชีวิตา คือ ความเป็นอยู่เหมาะสม ใช้จ่ายแต่พอดีกับฐานะ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่สุรุ่ยสุร่าย รู้จักแบ่งเก็บแบ่งใช้ ไม่ใช่จ่ายเกินตัวนั่นเอง (พระมหาเจณภพ ปภาโส, สมเดช นามเกตุ และบุญส่ง สิ้นจุนอก, 2566) และ 1.3) อิทธิบาท 4 ได้แก่ (1) ฉันทะ มีความรักในอาชีพของตนเอง รู้จักการวางแผนการทำงาน การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน สามารถทำงานให้เป็นระบบระเบียบ ทำให้งานสำเร็จลุล่วงตามแผนที่ตั้งไว้ (2) วิริยะ มีความเพียรพยายาม อดทนเป็นที่ตั้ง มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ทำงานให้เต็มความสามารถ และควบคุมการดำเนินงาน ให้เป็นไปตามแผนที่ตั้งไว้ (3) จิตตะ รู้จักหมั่นพิจารณาไตร่ตรอง มีสมาธิกับการทำงานอยู่ตลอดเวลา สนใจในการพัฒนาตนเอง เพื่อประเมินผลงานของตนเอง ตรวจสอบหาข้อผิดพลาดแล้วนำมาแก้ไข และนำมาปรับปรุงพัฒนา และ (4) วิมังสา การพิจารณาพัฒนาขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การปฏิบัติงาน การตรวจสอบการดำเนินงาน ศึกษาจากปัญหาที่เกิดขึ้น วิเคราะห์หาแนวทางแก้ไข และพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นต่อไป (ปัทมรักษ์ พรหมเสนา และคณะ, 2564)

2. หลักคำสอนในศาสนาคริสต์มาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมศาสตร์ของพระราช (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ประกอบด้วย 4 คำสอน ได้แก่ 2.1) คำสอนอย่าลักขโมยและอย่ามั่งได้ทรัพย์สินของผู้อื่น สะท้อนให้เห็นว่ามนุษย์เราต้องมีคุณธรรมและความซื่อสัตย์ เกิดเป็นมนุษย์ต้องไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่โลภ และไม่ละเมิดสิทธิ์ผู้อื่น โดยต้องห้ามเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปโดยทุจริต ห้ามเก็บรักษาทรัพย์สินที่ไม่ใช่ของตนไว้ ห้ามจงใจทำลายสิ่งของหรือทรัพย์สินผู้อื่น และห้ามร่วมมือในการทำผิดต่อคำสอนในข้อนี้ (บาทหลวงวุฒิเลิศ แห่งล้อม, 2560) ซึ่งเชื่อมโยงกับการปฏิบัติตนตามแนวคิดศาสตร์ของพระราชในการดำเนินชีวิตด้วยความซื่อสัตย์ ความยุติธรรมในการประกอบอาชีพ มีการพึ่งพาตนเอง และไม่เอาเปรียบผู้อื่น 2.2) คำสอนการเข้าโบสถ์เป็นประจำทุกวันอาทิตย์ เมื่อผู้ปฏิบัติต้องมีความศรัทธาและเชื่อว่าจะประสบความสำเร็จในชีวิตก่อนจึงจะนำไปปฏิบัติจริง (ชาญชัย เต็มอรุณรุ่ง, 2554) ถือว่าเป็นความเชื่อและศรัทธาทางศาสนา โดยเน้นการเข้าร่วมสรรเสริญพระเจ้าทุกวันอาทิตย์ ช่วยรักษาสมดุลชีวิตและจิตใจ สร้างคุณธรรม และฝึกความมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างมีความสุข 2.3) คำสอนการอุทิศตนแก่ภรรยาของท่าน จงหันกลับมาช่วยเขาด้วย สะท้อนให้เห็นว่าไม่ใช่แค่การยอมจำนน แต่เป็นการเปลี่ยนความสัมพันธ์จากความสัมพันธ์ที่ไม่เสมอภาคมาเป็นความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน การตอบแทนไม่ได้ทำเพื่อทำร้ายร่างกาย แต่เป็นการสละประมาทเพื่อย่วยุให้เกิดความโกรธและการเผชิญหน้ากัน โดยถือปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันในเรื่องการไม่ดูถูกคน การรู้จักให้อภัย

ผู้อื่น มีน้ำใจ เสียสละ มีการวางตัวที่เหมาะสม มีความรักปรองดองกัน และปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น และ 2.4) คำสอน การเก็บเงิน 10 เปอร์เซ็นต์ ของเงินรายได้ทุกเดือน เพื่อบริจาคเป็นกองกลางให้โบสถ์คริสต์นำไปช่วยเหลือสังคม โดยปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนนี้ เสมือนเป็นการช่วยเหลือและแบ่งปันผู้อื่น มีความรักปรองดองกัน ความมีน้ำใจ เกื้อกูลต่อกัน ทำให้การดำเนินชีวิตตามหลักคำสอนของศาสนา ซึ่งเป็นสิ่งช่วยให้วิถีการดำเนินชีวิตมีความสุข (ชาญชัย เต็มอรุณรุ่ง, 2554)

จากศึกษาทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การประยุกต์ใช้คำสอนในศาสนาพุทธ-คริสต์ ศาสนาмаประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ซึ่งมีสอดคล้องกับหลักคำสอน ทั้ง 7 คำสอน คือ 1) มรรคมีองค์ 8 (ทางพ้นทุกข์) สอดคล้องกับงานวิจัยของชัชฎาภรณ์ อยู่เย็นเป็นสุข (2562) ที่ศึกษาแนวคิดพุทธปรัชญาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า แนวทางพุทธปรัชญามรรคมีองค์ 8 ที่เน้นการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนา คุณภาพชีวิตและให้สังคมมีความสุข ผู้คนเลี้ยงชีพตามสมควรแก่ กำลังทรัพย์ที่หามาได้ จึงมุ่งพัฒนาพฤติกรรม จิตใจ และความรู้ของบุคคลไปพร้อมกับการปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า 2) หัวใจเศรษฐกิจ (ทฤษฎีสามมิติ) สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาเจนภพ ปภาโส, สมเดช นามเกตุ และบุญส่ง สิ้นธนู, (2566) ที่ศึกษาแนวทางการใช้หลัก ทฤษฎีสามมิติประโยชน์ 4 ในการพัฒนา เศรษฐกิจของชุมชนอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย พบว่า ประชาชนมีการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทฤษฎีสามมิติ 3) อิทธิบาท 4 สอดคล้องงานวิจัยของปัทมภัฏช พรมเสนา และคณะ (2564) ที่ศึกษาการประยุกต์ใช้หลัก อิทธิบาท 4 กับวิสาหกิจชุมชนไม้ปาร์เก้ ตำบลเวียงทอง อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ คือ อิทธิบาท 4 ได้แก่ (1) ฉันทะ (2) วิริยะ (3) จิตตะ และ (4) วิมังสา ทำให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จ มีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ มากขึ้น ยกระดับคุณภาพสินค้าให้มีมาตรฐาน สร้างรายได้เพิ่มขึ้นให้กับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนไม้ปาร์เก้ ทำให้ เศรษฐกิจภายในชุมชนดีขึ้น 4) คำสอนอย่าล้าชโยมและอย่ามกได้ทรัพย์สินของผู้อื่น สอดคล้องกับหลักพระบัญญัติ ประการที่ 7 ที่กล่าวถึงเรื่อง อย่าล้าชโยม อย่ามกได้ทรัพย์สินของผู้อื่น ตามหลักคำสอนที่เน้นความยุติธรรมต่อ ทรัพย์สินของผู้อื่น เช่น ข้าวของ เงินทองทุกอย่าง อาคารสถานที่ และสิ่งมีชีวิต (บาทหลวงวุฒิเลิศ แห่ล้อม, 2560) 5) คำสอนการเข้าโบสถ์เป็นประจำทุกวันอาทิตย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของชาญชัย เต็มอรุณรุ่ง (2554) ที่ศึกษาวิถี ชีวิตคริสตชนกับเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านขุนแตะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า วิถีชีวิตของ คริสตชนในบ้านขุนแตะกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ปฏิบัติต้องมีความศรัทธาและเชื่อว่าจะประสบความสำเร็จ ในชีวิตก่อนจึงจะนำไปปฏิบัติ การเข้าร่วมการสรรเสริญพระเจ้าทุกวันอาทิตย์ การเข้าร่วมปฏิบัติพันธกิจของศาสน จักรอยู่เสมอ และการปฏิบัติตามวาจาของพระเจ้า ทำให้เกิดความรู้ด้านหลักการ ศาสนาคริสต์ในระดับดี 6) คำสอน การถูกตบแก้มขวาของท่าน จงหันแก้มซ้ายให้เขาด้วย ซึ่งสอดคล้องกับคำสอนของพระเยซูเจ้าที่ทรงสอนเรื่องความ รักแก่เพื่อนพ้อง ไม่โต้ตอบ หรือขัดแย้งกันเอง ให้อภัยซึ่งกันและกัน สามารถปรับใช้ประยุกต์เข้ากันได้ตามสภาพ ความเป็นอยู่ของตนในหมู่บ้าน (ชาญชัย เต็มอรุณรุ่ง, 2554) และ 7) คำสอนการเก็บเงิน 10 เปอร์เซ็นต์ ของเงิน รายได้ทุกเดือน เพื่อบริจาคเป็นกองกลางให้โบสถ์คริสต์นำไปช่วยเหลือสังคม สอดคล้องกับ หลักคำสอนของพระ พระเยซูเจ้าทรงสั่งให้บรรดาคริสตชนต้องมีหน้าที่บริจาคทรัพย์ เพื่อกิจกรรมต่างๆ ของพระศาสนจักรตามกำลัง ความสามารถของตน (บาทหลวงวุฒิเลิศ แห่ล้อม, 2555) โดยผู้คนอยู่อย่างช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งปันผู้อื่น

มีความรักปรองดองกัน มีศีลธรรม มีจริยธรรม การไม่เบียดเบียนคนในสังคมเดียวกัน รับผิดชอบร่วมกันในงานของส่วนรวม และมีน้ำใจเกื้อกูลกัน เป็นต้น (ชาญชัย เต็มอรุณรุ่ง, 2554)

องค์ความรู้ใหม่

การนำเสนอใช้แนวทางหลักคำสอนในศาสนาพุทธ-คริสต์ที่เป็นแนวคิดช่วยส่งเสริมศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) แบ่งออกเป็น 7 คำสอนสำคัญ โดยผู้ที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ทุกอาชีพทุกระดับชั้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับการทำความดี ละเว้นความชั่ว ความมีเมตตา ความซื่อสัตย์ สุจริต การเสียสละหรือการสงเคราะห์ สามัคคีปรองดอง และความพอเพียงให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และประเทศชาติให้มีความสมดุลพร้อมรับความเปลี่ยนแปลง มีภูมิคุ้มกันทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ดังนี้

1. หลักคำสอนในศาสนาพุทธ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ประกอบด้วย 3 คำสอน ได้แก่

1.1 มรรคมีองค์ 8 (ทางพ้นทุกข์) หลักธรรมในพระไตรปิฎก คือ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ทำให้ผู้ดำเนินตามเป็นอริยะหรืออารยะอย่างแท้จริง จึงเรียกว่า อริยอัฏฐังคิกมัคค์ โดยการประยุกต์ใช้หลักธรรมมรรคมีองค์ 8 ประการ เพื่อการประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตทั้งกาย วาจา และใจ มีความรู้ความเข้าใจเป็นพื้นฐานเพื่อแก้ปัญหาหรือการทำให้ไม่มีปัญหาอยู่ในตัว เป็นการปฏิบัติเพื่อดับทุกข์ หรือดำเนินชีวิตอย่างไม่มีทุกข์ เป็นหลักธรรมสำคัญที่ช่วยสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้น เป็นหลักคำสอนไม่ให้ใช้ความรุนแรง เพื่อให้เกิดความสงบสุขกับตนเอง ครอบครัว และสังคม

1.2 หัวใจเศรษฐี (ทิฐฐธัมมิกัตถะ) หลักธรรมคำสอนในพระไตรปิฎก คือ ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน, หลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขั้นต้น โดยการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในเรื่องความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน ประกอบอาชีพอันสุจริต รู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์และผลงานอันตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียร โดยชอบธรรม ด้วยกำลังงานของตน ไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสื่อมเสีย คบคนดีเป็นมิตร มีความเป็นอยู่เหมาะสม รู้จักประหยัดและอดออม เป็นต้น

1.3 อิทธิบาท 4 หลักธรรมคำสอนในพระไตรปิฎก คือ รากฐานแห่งความสำเร็จ ซึ่งมี 4 อย่าง คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา เป็นหลักธรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในด้านต่าง ๆ เช่น การปฏิบัติธรรม การทำงาน การจัดการเรียนการสอน และการดำเนินชีวิตประจำวัน

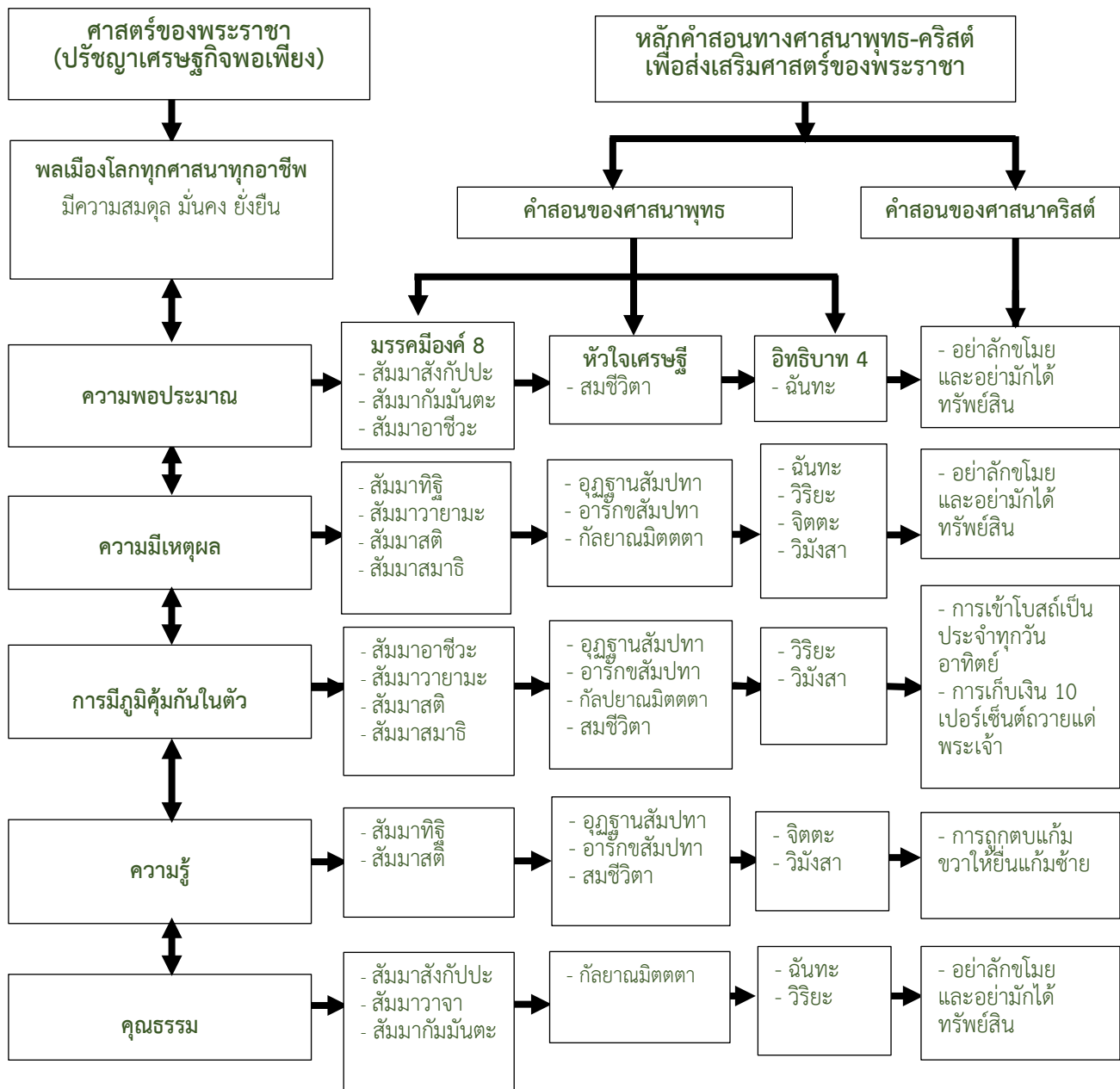
2. หลักคำสอนในศาสนาคริสต์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ประกอบด้วย 4 คำสอน ได้แก่

2.1 คำสอนอย่าลักขโมยและอย่ามักได้ทรัพย์สินของผู้อื่น พระธรรมปฏิบัติในบทพระบัญญัติประการที่ 7 อย่าลักขโมย และพระบัญญัติประการที่ 10 อย่ามักได้ทรัพย์สินของผู้อื่น เป็นพระบัญญัติที่กล่าวถึงหน้าที่ของมนุษย์ที่จะต้องปฏิบัติต่อกันและกัน

2.2 คำสอนการเข้าโบสถ์เป็นประจำทุกวันอาทิตย์ พระธรรมปฏิบัติในพระบัญญัติประการนี้ เป็นการสั่งให้มนุษย์ทำการเฉลิมฉลองทำให้เป็นวันเวลาแห่งความศักดิ์สิทธิ์ จงร่วมพิธีบูชาขอบพระคุณและหยุดทำงานในวันอาทิตย์และวันฉลองบังคับ และเข้าร่วมพิธีมิสซาในวันอาทิตย์ โดยการถือว่าคำสั่งของพระเจ้าเป็นสิ่งที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติ

2.3 คำสอนการอุทิศบักขมาของท่าน จงหันกลับช่วยให้เขาด้วย พระเยซูทรงตรัสว่า “ถ้าใครตอบกลับ ขวาทของท่าน จงหันกลับช่วยให้เขาด้วย” ซึ่งเชื่อว่าเป็นการเปรียบเปรยถึงการดูหมิ่น การดูถูกเหยียดหยาม และสบประมาทผู้อื่น

2.4 คำสอนการเก็บเงิน 10 เปอร์เซนต์ ของเงินรายได้ทุกเดือน เพื่อบริจาคเป็นกองกลางให้โบสถ์คริสต์นำไปช่วยเหลือสังคม คัมภีร์ในศาสนาคริสต์กล่าวถึงหลักคำสอนเรื่องการถวายส่วนสิบ (Tithing) ซึ่งคริสตชนหลายนิกายยึดถือปฏิบัติอันแสดงความกตัญญูต่อพระเจ้า และเชื่อว่าจะได้รับพระพรทั้งฝ่ายโลกและฝ่ายวิญญาณ โดยเงินบริจาค่นี้จะถูกนำไปใช้สนับสนุนการดำเนินงานของโบสถ์ในด้านต่าง ๆ และการช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนหรือผู้ด้อยโอกาส จากหลักธรรมคำสอนทั้ง 7 คำสอนที่กล่าวมาข้างต้น จึงมีความสอดคล้องกับศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่ยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัว และการใช้ความรู้ควบคู่คุณธรรมในการดำเนินชีวิต สรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 1: องค์ความรู้ใหม่

สรุป

เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency economy) เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร หรือพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานเพื่อชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตนให้แก่ประชาชนทุกระดับและทุกสาขาวิชาชีพ โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ในฐานะหน่วยงานกลางที่จัดทำแผนพัฒนาได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นปรัชญานำทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 จนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ที่เป็นฉบับปัจจุบัน ซึ่ง สศช. ไม่เพียงแต่น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบรรจุไว้ใน แผนเท่านั้น แต่ยังได้น้อมนำศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง) มาขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ ในมิติต่าง ๆ ร่วมกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน โดยแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ฉบับปัจจุบันนี้ เพื่อนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนตามแนวทางการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติให้เกิดผลในระยะยาวได้อย่างเป็นรูปธรรมกับการเชื่อมโยงหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดกับการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ศาสตร์ของพระราชาในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงมีความสอดคล้องและเกี่ยวข้องกับแนวทางคำสอนในศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ นั่นคือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัว และการใช้ความรู้ ควบคู่คุณธรรมในการดำเนินชีวิต การศึกษาครั้งนี้อาศัยการวิเคราะห์เนื้อหาทางพุทธธรรมจากพระไตรปิฎกและคัมภีร์สำคัญ ตลอดจนเอกสารวิชาการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบและค้นหาจุดร่วมระหว่างหลักธรรมคำสอนในศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์กับศาสตร์ของพระราชา (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) พบว่า หลักคำสอนสำคัญ 7 คำสอน คือ 1) มรรคมงคล 8 (ทางพันทุกข์) อันเป็นทางที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์ 2) หัวใจเศรษฐกิจ (ทฤษฎีธัมมิกัตถะ 4) เป็นข้อปฏิบัติที่ทำให้เกิดผลความมั่นคงทางเศรษฐกิจ 3) อิทธิบาท 4 คือ คุณธรรมนำไปสู่ความสำเร็จ 4) คำสอนอย่าลักขโมยและอย่ามั่งได้ทรัพย์สินของผู้อื่น 5) คำสอนการเข้าโบสถ์เป็นประจำทุกวันอาทิตย์ 6) คำสอนการอุทิศตนแก่ภรรยาของท่าน จงหันกลับมาช่วยเขาด้วย และ 7) คำสอนการเก็บเงิน 10 เปอร์เซ็นต์ ของเงินรายได้ทุกเดือน เพื่อบริจาคเป็นกองกลางให้โบสถ์คริสต์นำไปช่วยเหลือสังคม โดยหลักธรรมคำสอนทั้ง 7 คำสอนนี้ มีความสอดคล้องกับหลักแนวคิดศาสตร์ของพระราชาเป็นอย่างดี และการประยุกต์ใช้หลักคำสอนในศาสนาพุทธ-คริสต์ที่เป็นแนวคิดช่วยส่งเสริมศาสตร์ของพระราชา สามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างการดำเนินชีวิต ทั้งในระดับบุคคล ระดับชุมชน และประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนในมิติของจิตวิทยา เศรษฐกิจ และสังคมไทย

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม แผนกพระคัมภีร์. *พระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเดิมและพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาใหม่*. สืบค้น 20 ตุลาคม 2568 จาก <https://www.thaicatholicbible.com/main/bible-knowledge>
- ชาญชัย เต็มอรุณรุ่ง. (2554). *วิถีชีวิตคริสตชนกับเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาบ้านขุนแตะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน: มหาวิทยาลัยแม่โจ้. สืบค้น 20 ตุลาคม 2568 จาก http://webpac.library.mju.ac.th:8080/mm/fulltext/thesis/2555/chanchai_temaroonrung/fulltext.pdf
- ธเนศ เกษศิลป์. (2561). *วิถีทางสายกลางเพื่อความอยู่ร่วมกันของสังคมและลดการเบียดเบียนธรรมชาติแบบบูรณาการ*. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*. 23(1), 82-91.
- บาทหลวงวุฒิเลิศ แห่งลอม. (2555). *หลักธรรมคำสอนคาทอลิก*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โอกาสการพิมพ์.
- บาทหลวงวุฒิเลิศ แห่งลอม. (2560). *อย่าลักขโมย อย่ามั่งได้ทรัพย์สินของผู้อื่น*. แผนกคริสตศาสนธรรมอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. สืบค้น 20 ตุลาคม 2568 จาก <https://www.kamsonbkk.com/catholic/7504-อย่าลักขโมย-อย่ามั่งได้ทรัพย์สินของผู้อื่น>

- ปรเมธี วิมลศิริ. (2559). หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การวางแผนพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน. *วารสารสถาบัน พระปกเกล้า*. 14(3), 65-80.
- ปฤณ ลมรส. (2555). *สุนทรียภาพทางภาพยนตร์ของคริสตอฟ เคียลอฟสกี*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สืบค้น 20 ตุลาคม 2568 จาก https://cuir.car.chula.ac.th/dspace/bitstream/123456789/44931/1/Prin_lo.pdf
- ปัญญกิจ พรมเสนา และคณะ. (2564). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับวิสาหกิจชุมชนไม้ปาร์เก้ ตำบลเวียงทอง อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่. *วารสารธรรมวิทย์*. 3(1), 305-314.
- แผนกคริสตศาสนธรรม สังฆมณฑลจันทบุรี. (2555). *ทำไมคริสตชนจึงต้องไปร่วมพิธีบูชาขอบพระคุณในวันอาทิตย์*. สืบค้น 20 ตุลาคม 2568 จาก <https://www.kamsonbkk.com/catholic-catechism/2012-02-15-07-27-46/454-00715>
- แผนกคริสตศาสนธรรม สังฆมณฑลจันทบุรี. (2562). *ทำไมในพระคัมภีร์ จึงสอนว่าเมื่อเขาตกแก้มซ้าย ทำไมต้องยื่นอีกข้างหนึ่งให้เขาด้วย?*. สืบค้น 20 ตุลาคม 2568 จาก <http://www.kamsonchan.com/index.php/2019-01-23-08-16-06/2925-4>
- พระมหาเจนภพ ปภาโส, สมเดช นามเกต และบุญส่ง สิ้นธนู. (2566). การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามหลักทฤษฎีภูมิทัศน์ประโยชน์ 4. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*. 6(1), 119-136.
- พระมหาวิเชียร วชิรธมโม และคณะ. (2562). บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมไทยยุคใหม่. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. 1(1), 62-70.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (2560). *จุดเริ่มต้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง*. สืบค้น 20 ตุลาคม 2568 จาก <https://www.chaipat.or.th/publication/publish-document/sufficiency-economy.html>
- ศิริพจน์ สกุลทอง. (2546). *กระบวนการสืบทอดจากสัญลักษณ์ทางพิธีกรรม “ศีลศักดิ์สิทธิ์ 7 ประการ” ไปสู่ความเชื่อศรัทธา และการดำเนินชีวิตทางธุรกิจ ชุมชนชาวคริสต์ (โรมันคาทอลิก) ของโบสถ์พระมารดานิจจานุเคราะห์กรุงเทพฯ*. วิทยานิพนธ์ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. สืบค้น 20 ตุลาคม 2568 จาก <https://libdoc.dpu.ac.th/thesis/12579.pdf>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อานนตรี ประสมสุข. (2561). *การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพระพุทธศาสนาของประชาชนชาวบ้าน ตำบลขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. สืบค้น 20 ตุลาคม 2568 จาก <http://oldweb.mcu.ac.th/userfiles/file/วิทยานิพนธ์/ปริญญาโท/พระพุทธศาสนา/2562/MCU62020228.pdf>